

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет економіки і менеджменту

ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«УКРАЇНСЬКЕ СЬОГОДЕННЯ - 2022:
РЕАЛІЇ ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ
КРАЇНИ»
(20-21 жовтня 2022 р.)

Луцьк, ДонНТУ, 2022

Всеукраїнська наукова конференція «Українське сьогодні – 2022: реалії війни та перспективи відновлення країни» : Матеріали конференції / Донецький національний технічний університет. Луцьк, 2022, 247 с.

Напад росії на нашу країну та тривала визвольна війна, яку веде український народ, захищаючи свої свободу і право жити у власній державі, безпосередньо стосується кожного українця та кожної українки. Наразі це стало найактуальнішим предметом наукових досліджень для вітчизняних учених.

Збірка містить праці науковців у галузі комплексних досліджень проблем сучасної російсько-української війни щодо формування і розвитку в Україні новітніх тенденцій у політичній, соціальній, культурній, демографічній, економічній, підприємницькій та управлінській площинах.

Презентовані авторами у цій Збірці результати їх розробок свідчать про те, що українська наука переймається питаннями визначення передумов і причин, досліджень наслідків і впливів цієї війни на українську дійсність, чинників і запорук перемоги України, а також можливостей і проблем її післявоєнного відновлення. Вітчизняні науковці, а разом з ними і їх зарубіжні колеги, вірять у безперечну майбутню перемогу України у цій загарбницько-російській – визвольно-українській війні. Ця Збірка має привернути увагу наукової спільноти та загального соціуму до підтримки нашої країни у її русі до свободи і демократії.

РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Дресвяннікова В.Д.,

к.ю.н. Григор'єва В.В.

Маріупольський державний університет

Національний механізм формування публічних закупівель пройшов досить тривалий та нелегкий шлях. Так, суттєві зміни пов'язані з прийняттям відповідного законодавства та створення електронної системи для здійснення закупівель.

Недивлячись на воєнний стан та активні бойові дії на території України, не втрачає своєї актуальності інститут публічних закупівель, адже з моменту російського вторгнення відбулося значне збільшення рівня витрат на оборону та соціальну підтримку. Такий стан об'єктивно вимагав швидкого та ефективного врегулювання. Відтак, задля надання державі можливості забезпечити потреби оборонної та публічної закупівлі, система публічних закупівель не припинила свою роботу та продовжила здійснювати опосередкований вплив на стабілізацію економіки в Україні.

Без сумнівів, публічні закупівлі відіграватимуть важливу роль у післявоєнному відновленні України, до того ж не тільки у матеріальному аспекті (розбудові та відновленні інфраструктури), а й у соціально-економічному розвитку держави. Звідси й випливає актуальність цього дослідження, яке направлено на пошук шляхів вдосконалення системи публічних закупівель в Україні у післявоєнний період.

Окреслене питання досліджувалося багатьма науковцями, зокрема К. Кузнецовою, А. Олефіром, І. Смотрицькою, О. Шатковським та іншими.

Відтак, публічні закупівлі являють собою механізм придбання державою товарів, робіт, послуг задля належного та ефективного виконання покладених на неї функцій. Відносини, що виникають у сфері публічних закупівель регулюються чинним національним законодавством, зокрема Законом України «Про публічні закупівлі». Згаданий Закон регламентує та регулює правила та процедури здійснення закупівель, базуючись на принципах добросовісної конкуренції, недискримінації, максимальної економії, ефективності, пропорційності, прозорості тощо [1].

Особливість здійснення публічних закупівель відбулись з введенням воєнного стану. Так конкурентність та відкритість у проведенні торгів завжди визначалися провідними чинниками, проте з початком бойових дій та повномасштабної війни з російською федерацією, акцент змістився на забезпечення швидкості придбання потрібних товарів, робіт, послуг та конфіденційності інформації.

Отож, задля задоволення нагальних та об'єктивно існуючих потреб, спрощення процедури здійснення публічних закупівель, а також для надання оперативної відсічі країні агресору Кабінетом Міністрів України прийнято постанову, яка дозволила замовникам проводити оборонні та публічні закупівлі

без застосування процедур закупівель та спрощених процедур, передбачених чинним національним законодавством, шляхом укладання прямих договорів відносно товарів, робіт та послуг [2]. Вважаємо доречним наголосити на тому, що у вищезгадану Постанову вносяться певні зміни, які зумовлені тривалістю воєнних дій в Україні. Так, наприклад, останні зміни стосувалися забезпечення певного рівня конкуренції. Відповідно до таких змін, без застосування процедури закупівлі та спрощених закупівель мають право закуповувати товари, роботи, послуги тільки окремі, визначені законом категорії замовників, а саме Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Національна поліція України тощо.

Говорячи про законодавче регулювання питань публічних закупівель, не можна не згадати Закон України «Про оборонні закупівлі», який визначає загальні правові засади планування, порядок формування обсягів та особливостей здійснення закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони, а також інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, а також порядок здійснення державного і демократичного цивільного контролю у сфері оборонних закупівель [3]. Відтак, можна констатувати, що під час дії воєнного стану національні нормативно правові акти забезпечують замовникам більш гнучкий порядок задоволення їх потреб, а також що не менш важливо, враховують інтереси національної безпеки країни, адже більша частина інформації наразі не міститься в електронній системі закупівель. Розглядаючи питання публічних закупівель в умовах воєнного стану, не можна не згадати, що враховуючи усі масштабні руйнування та пошкодження, яких зазнали важливі об'єкти інфраструктури, залізничні колії, мости, заклади охорони здоров'я, споруди, будівлі тощо, саме публічні закупівлі стануть одним із багатьох засобів післявоєнної відбудови України.

Юридична наукова спільнота виокремлює щонайменше чотири основні напрямки, за якими в майбутньому пропонується здійснити реформу у сфері публічних закупівель:

- спрощення процедури закупівель, тобто скорочення строків, підвищення порогових показників, при досягненні яких застосовуються вимоги закону, та ін.;

- діджиталізація публічних закупівель, тобто, іншими словами, запровадження смарт-контрактів.

- адаптація та пристосування національного законодавства до вимог Європейського Союзу із створенням умов для реалізації закупівель для розвитку інновацій, захисту ринку публічних закупівель та ін.

- стратегічне використання публічних закупівель задля досягнення поставлених цілей за різними напрямками державної політики, зокрема таких як охорона навколишнього середовища, соціальний захист та ін. [4, с. 65].

Окрім цього, на думку деяких науковців, у питання післявоєнної відбудови України, важливо приділити увагу розвитку соціально відповідальним публічним закупівлям за напрямком забезпечення зайнятості осіб, які

залишилися без роботи. Адже наразі відповідно до оцінки, проведеною Міжнародною організацією праці, станом на травень 2022 року втрачено близько 4,8 мільйонів робочих місць [5].

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо доречним навести позитивний досвід зарубіжних країн, адже саме там спостерігається тенденція щодо наявності соціальних вимог у закупівлях. Так, обов'язок здійснення соціально відповідальних закупівель передбачений Актом про соціальну цінність у Великій Британії та Північній Ірландії. Соціальну цінність визначають як економічні, так і екологічні, соціальні переваги для конкретних територій та громад, де замовник здійснює свою діяльність [6]. В Австралії правила закупівель у випадку здійснення таких на суму понад 4 мільйони доларів передбачають враховування замовником переваги такої закупівлі для економіки Австралії, наприклад забезпечення організації стажування та практичного навчання у сферах, де не вистачає кваліфікованих кадрів [7]. В Україні ж публічні закупівлі і досі розглядають відокремлено від програм соціально-економічного розвитку країни. Враховуючи це, деякі представники юридичної наукової спільноти пропонують розробити та затвердити Національну стратегію розвитку публічних закупівель, у якій необхідно визначити провідну та стратегічну роль публічних закупівель у реалізації цілей за відповідними напрямами державної політики, які мають базуватися та бути безпосередньо пов'язаними з напрямами, визначеними у Плані відновлення України [4, с. 68]. Отже, підсумовуючи, вважаємо необхідним зазначити, що публічні закупівлі є одним зі способів економічного використання державних коштів, а також засобом державного регулювання економіки задля реалізації пріоритетних цілей та завдань країни. Саме публічні закупівлі стануть базою післявоєнного відновлення України для досягання цілей сталого розвитку, прискорення інтеграційних процесів у європейську спільноту та залучення міжнародних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
2. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів від 28.02.2022 № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text>.
3. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>.
4. Малолітнева В. К. Особливості правового регулювання публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду. *Вісник НАН України*. 2022. № 8, С. 64-70.
5. Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. International Labour Organization. https://www.ilo.org/global/about-theilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang--en/index.htm.
6. Social Value Act: information and resources. <https://www.gov.uk/government/publications/social-value-act-informationand-resources/social-value-act-information-and-resources>.
7. Consideration of broader domestic economic benefits in procurement. Australian Government. Department of Finance. <https://www.finance.gov.au/sites/default/files/2020-08/consideration-of-broader-economic-benefits-in-procurement.pdf>.